СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 280. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 2-го грудня 1935. — VOL. XLIII. No. 280. Jersey City, N. J., Monday, December 2, 1935. THREE CENTS

ПРЕЗИДИНТ ВЕЛИЧАЄ ЗДОБУТКИ СВОЄЇ ПОЛІТИКИ

АТЛАНТА (Джорджія). — Президент Рузвелт виголосив тут перед 50,000 осіб, зібраних у стадіоні Джорджійського Інституту Технольоґії, промову про досягнення теперішньої адміністрації.

Передовсім він заявив, що уряд уже досягнув вершка видатків та що він не думає на це заводити нові податки.

Від 4-го березня 1933 року державний довг зріс з 21 біліонів долярів на 29 і пів біліона долярів. Одначе при тому треба памятати, говорив президент, що скарб має в теперішню пору понад півтора біліона долярів готівкою та коло півпята біліона долярів на довгах, які він може легко стягнути.

Уряд держиться такої економічної політики: з довгу не можна добутися позичками, але можна вийти на своє через відповідні інвестиції. Це й робив уряд. За півтора року американське економічне життя поправлялося й далі поправляється.

Далі президент атакував тих, що його критикують за видавання забагато гроша. Він казав, що це люди, що сидять ситі й добре огріті у вигідних клюбах, і не знають нічого про терпіння інших людей. Американський уряд не заняв їх становища. Він не хоче давати допомоги, але перетягнути всіх на роботу, бо без роботи людина деморалізується. Останньої середи уряд мав на своїх списках робітників 3 міліони 125 тисяч осіб.

Таксамо не мають слушности ті, що критикують президентову політику обмежування продукції рільничих продуктів. Не знати, де булиб ми нині, говорив президент, якби уряд не був обмежив продукції бавовни. Американський фармер далі продукував би 15 до 16 міліонів пуків бавовни кождого року, збільшуючи цим наші ,припаси, припаси світа, вганяючи в банкротство фармерів і банки.

Його промову приняли слухачі з великим одушевленням.

УРЯД КІНЧИТЬ ДАВАТИ ПАЙКИ БЕЗРОБІТНИМ.

ВАШИНГТОН. — Федеральний уряд покінчив у пятницю давати дальші допомоги безробітним, здібним до роботи.

Досі на ці допомоги видано від травня 1933 року 3 міліярди 694 міліони долярів. Уряд тепер розділив між стейти майже 39 міліонів долярів та переніс на них обовязок дати безробітним останні виплати.

Тимчасом уряд робить заходи, щоби всіх здібних до роботи безробітних перенести на списи працюючих. Їх число цими днями має досягнути півчверта міліона осіб.

УТРАТИЛИ НАДІЮ НА ПОВОРОТ ЕЛСВОРТА.

ОСТРОВ ДІСЕПШЕН (на південнім бігуновім морю). — Люди на базі летничої виправи Елсворта прийшли до переконання, що летун Линколн Елсворт уже не вернеться зі свого лету до південного бігуна. Тому вони постановили вернутись до Маґелянеса, в Чіле, взяти там літак, полетіти з ним на летничу базу на острові Чаркот, замаґазинувати припаси, а потім вибратися на пошукування слідів Елсворта.

МАЛПИ НА РАТУНОК ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Міський уряд здоровля дістав з Індії ладунок 500 малп породи „резус", котрих уряд буде вживати до виробу антитоксини для боротьби проти дитячого параліжу.

БОРОТЬБА ПРОТИ ЛИХВАРСЬКИХ ПЯВОК.

НЮ ЙОРК. — У стейтовім суді видано присуди проти 8 лихварів, яких розкрило слідство, розведене спеціяльною лавою присяжних суддів. Всі 8 засуджених дісталися до вязниці. З них один дістав 4 роки вязниці, бо він уживав грубих насильств, щоби вимогти від своїх довжників заплату лихварських довгів.

ЗА ВБИВСТВО Д-РА ҐЕБГАРДТА.

НЮ ЙОРК. — У справі вбивства багатого німецького бизнесмена д-ра Ґебгардта панною Верою Штрец поліція переслухувала ще паню Мету Редер, 30-літню послугачку хорих, щоби переконатися, чи мотивом поступку панни Штрец не була зависть.

Заряд вязниці, де панна Штрец вижидає розправи, дозволила ґазетярам говорити з панною Штрец. Коли ґазетярі допитувалися її за стріляння, вона хотіла говорити про книжки, що їх читала, про своє життя в тюрмі, але не про своє давне життя й трагічну подію.

СЕНЗАЦІЙНЕ ПОСТРІЛЕННЯ МІЛІОНЕРСЬКОГО СИНА.

САНТА БАРБАРА (Каліфорнія). — У домі міліонера Ливермора пострілено в пятницю підчас пиятики 16-літнього його сина Джесі. Він лежить у шпиталі смертельно хорий.

Кажуть, що пострілила його мати. Поліція каже, що вона навіть сказала: „Я пострілила свого хлопця". Гості кажуть, що як вона упоминала хлопця, щоб він не пив, він дав їй револьвер та кинув їй визов стріляти до нього.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЕКЗАРХ У КАНАДІ.

В Едмонтоні перебував кілька днів екзарх російської т. зв. Живої Церкви, архиеп. Венямин. Ходив вулицями і приглядався всьому. Мав кілька віч, на яких „білоґвардійці" (істинно русскіе люди) яких є там горстка, зводили з ним гарячі дискусії. А большевики кпили з нього, хоч він говорив їм, що признає „советскую власть" і ця „власть" признає його.

Приїхав він не до русских, але до наших „русских" з України, та й доказував, що він має законну власть бути їхнім старшим. Почав свою діяльність цим, що настановив батюшку Кокольського своїм заступником на Алберту. Оба щоденники англійські, „Джорнал" і „Булетен", помістили світлину „арчпріста" Кокольського і його заяву, що всі єпископи російської церкви в Алберті не мають права до російської церкви.

РІДНЯ ВИЗНАЧНОГО ГЕРОЯ В ЗЛИДНЯХ.

У ютляндській битві 1915 року між англійською й німецькою фльотою був вславився як герой 16-літній англійський моряк Джан Траверс Корнволд, що хоч був смертельно ранений, обслуговував гармату. На його рідню зроблено збірку в Англії, та, як тепер показується, з тої збірки рідня поляглого героя не отримала ані цента. Не отримала нічого ні мама молодого героя, ні брат, ні сестра. Чоловік сестри героя тепер на міськім удержанню у Виндзор (Канада), а брат на такім же удержанню в Гемилтон. Дійшло до того, що сестра хотіла недавно продати портрет свого героя-брата, щоб хоч трохи помогти собі в злиднях. Справою допомоги рідні згаданого героя тепер занялася Маринарська Ліґа Канади.

ЗА ВБИВСТВО ТЕСТЯ.

Дня 6. травня ц. р. в Карові коло Угнова побив Микола Леуш свою жінку Христину, яка хотіла йти на забаву рекрутів, що відїждали до війська, хоч перед двома тижнями померло їм двоє дітей і батько Леуша. На поміч доньці прибіг її батько Стефан Бурин і його син Дацко. На поміч Миколі Леушові прибіг брат Семен. Підчас взаїмної бійки Микола Леуш сокирою розбив голову тестеті так, що цей за якийсь час опісля помер. 24. жовтня ц. р. станули оба браття Леуші перед трибуналом і суд засудив Миколу Леуша на півтора року вязниці. Семена Леуша на внесок оборони увільнено.

ВОРОТАР ЦЕРКВИ МЕЦЕНАТОМ.

Цими днями помер воротар славної церкви Фрарі у Венеції, Томазо Мольоннаро. Продавав він туристам білети вступу, щоб оглянули в цій церкві ікони Тиціяна та Белліні і з цих грошей зібрав маєток. Як великий знавець мистецтва записав він товариству опіки красного мистецтва у Венеції свої збірки, а гроші для бідних парохіян своєї церкви.

60,000 ВОРОГІВ ПОДАТКІВ.

Офіціяльна статистика у Будапешті каже, що минулого року фантували там 60,653 осіб за незаплачені податки.

ЛІКАР ПІШОВ НА РІК ДО ТЮРМИ ЗА ВБИВСТВО.

В Квеснал, Б. К., засуджено на один рік тяжких робіт лікаря д-ра В. А. Ватсона, признаного винуватим убивства. Д-р Ватсон був лікарем у Пус Купе, Б. К. 15 квітня привезено там хорого Осипа Тангайзера. Ватсон два дні навіть не глянув на нього, а потім був такий пяний, що не міг як слід зробити оглядин. Покликано д-ра Мерея з Гайт, Алта., і доперва цей зробив операцію сліпої кишки, та операція була запізнена і пацієнт на другий день умер. Лікар Беквит свідчив підчас розправи, що можна було спасти життя Тангайзера, якби операція була виконана скорше.

МЕК КАРДЕЛ ДІСТАВ ЗА СХОПЛЕННЯ 12 ЛІТ.

Майкл МекКардел, що признався до схоплення Джана Лабата, броварника з Лондон, Онт., минулого року в серпні, дістав 12 літ у карнім заведенню в Кінґстон.

МекКардел є третім чоловіком, засудженим за схоплення лондонського броварника. Давид Майснер з Сінсінаті і Джек Бенон в Виндзор були попередньо засуджені на 15-літні реченці. МекКардел був головним свідком проти Бенона і тоді сказав, що Майснер не мав зі схопленням Лабата нічого спільного.

Коли поліційний суддя Гокшо, що судив його, поставив МекКарделові питання, чи не має що сказати перед засудом, МекКардел відповів: „Хочу лише запевнити п. Лабата, що відплати не буде".

КІННА ПОЛІЦІЯ ВИХОВУЄ СВОЇХ АДВОКАТІВ.

Королівська канадійська кінна поліція взялася до виховування своїх власних адвокатів. Пять членів поліції, переважно з Заходу, студіюють тепер права в ріжних університетах. Це люди, що вже мають університетську освіту. Коли будуть допущені до адвокатського товариства, вони будуть виступати як адвокати.

Поліція в Лондоні (Англія) також має своїх власних адвокатів.

ЖІНКА ПАЧКАРКОЮ ГОРІВКИ.

Тепер доба рівноправности обидвох полів, тож жінки випробовують своє щастя в кожній професії. От напр., у поліційному суді в місті Квебеку наложено грошеву кару $200 на жінку Алін Берніє за те, що вона перепачковувала автом алькогольні напитки. Пачкарка гривни заплатити не могла, отже пішла до „Іванової хати"... В її авті знайдено 35 ґальонів горівки.

МОЖНА ХОДИТИ ПО ВОДІ.

Мрія великих учених і поетів — здійснена. Можна ходити по воді власними ногами, вдягнувши на них совги. Такий винахід зробив 34-літній Німець Ернст Найман, пройшовши чотири години по Балтійському морі. Навіть коли вода сильно хвилюється, можна на цих совгах без великих трудноців утриматись. Найман, вибравшись із Пенемінде, над Узедом, за чотири години дійшов до острову Рюген із зовсім сухими ногами. Цей винахід має величезне значіння для спорту і при корабельних катастрофах.

ПОМЕР БАРОН КАРСОН, ВОРОГ ІРЛЯНДІЇ.

В Мінстер, Кент, в Англії умер 22 жовтня барон Карсон, колишній міністер маринарки та член воєнного кабінету в 1917-18 р. Умер, маючи 81 літ.

Уроджений в Доблині, столиці Ірляндії, Карсон був завзятим противником якогонебудь ослаблення звязку між Ірляндією й Англією і хоч сам не був з Олстеру, здобув собі славу як чемпіон Олстеру. Він провадив безоглядну боротьбу проти надання автономії Ірляндії в 1911 р. Ця боротьба допровадила його до берега державної зради, коли він зачав орґанізувати в Олстері явний бунт проти автономної Ірляндії. Він зорґанізував до 100,000 людей, коли вибухла світова війна, і Карсонові добровольці пішли на війну, а питання автономії сховано в шуфляду.

КАРА ЗА ШАПКИ З РОБІТНІ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ.

Староство в Сяноці покарало 32 громадян із Прилук карою до 50 зл. або 10-денним арештом за те, що ходили в шапках із робітні українських інвалідів у Львові. Покарані відкликалися до суду і після двох розправ суд покарав Онуфрія Чуру та Івана Бабяка карою по 5 зл., а решту, 30-х, карою по 2 зл. Суд приняв, що засуджені носили шапки для демонстрації. Всі засуджені внесли відклик.

НАЙСТАРША АПТИКА В ЕВРОПІ.

В Дубровніку (Югославія) є монастир оо. Францішканів, а при нім є аптика, що є найстарща з усіх аптик Европи. Основували її в р. 1315., цебто в тому самому, як скінчили будову монастиря. Історія тієї аптики є тісно звязана з історією культурного і релігійного розвитку околиць Дубровніка.

ДЛЯ ОХОРОНИ СЛОНІВ.

У північній Родезії переведуть статистику всіх живих слонів. Зроблять це для наукових та економічних цілей. Слони заступають там коні, авто та залізницю. Крім цього підчас необережних ловів гине їх забагато.

МАРІНЕТТІ ЇДЕ ЗА СЮЖЕТАМИ.

Відомий італійський поет Марінетті, провідник футуристів, тепер сенатор і приятель Мусолінія, приїхав у Париж. Він вибирається до Африки. Співробітникові „Журналь" заявив, що їде як доброволець до армії. Каже він, що багато футуристів поїхало вже на фронт, решта поїде небавком. Війна принесе багато матеріялу поетам і малярям; велика обновлена Італія мусить мати преґарні африканські поеми і невідомі ще краєвиди. Чи будуть ці поеми і краєвиди погідні і переможні — побачимо.

36-ЛІТНЯ БАБУНЯ.

Дружина лондонського почтового урядовця, 36-літня Вініфред Мікейн є наймолодшою в Европі бабунею. Її найстарша донечка, що їй кілька тижнів тому минуло 19 літ, повила синка. Пані Мікейн тому чотири місяці породила донечку. Це вже 13 дитина в сімї лондонського почтового урдовця. На цих 13 дітей є 9 дочок і 4 хлопці.

ДАЛІ МОВА ПРО АМЕРИКАНСЬКУ УКРАЇНУ В ВАРШАВСЬКІМ ПРОЦЕСІ

ВАРШАВА (Польща). — Польська телеґрафічна аґенція подає у своїм комунікаті про процес проти українських студентів і студенток в справі вбивства міністра Перацького, що свідки, які зізнавали, оглядали предложену їм судом фотографію Мацейка і твердили, що він є властивим убивником Перацького.

Свідками тими були головно самі шпиги та інспектори державної поліції. Вони теж подали, що від 10 років слідили за діяльністю ОУН, а головно за тим, як перепачковується до Польщі українська революційна література з Чехословаччини і зі Злучених Держав та Канади. Казали, що ту літературу перепачковувано систематично, а найбільше в 1933 р. Придержані шпигами транспорти важили нераз понад 100 кільоґрамів ваги. Шпиги в характері свідків зізнавали, що осідок екзекутиви ОУН знаходився в Чехословаччині, а революційну літературу друковано в великій скількости в Канаді й Злучених Державах, звідки висилано її до Польщі.

(Вже з тих інформацій можна легко пізнати, що правдою є те, про що була вже згадка давніше, що варшавський процес не приносить нічого нового, а тільки подає наскрізь баламутні й неправдиві інформації, оперті на зізнаннях польських шпигів. — Ред.).

РАТУЙМО НАШИХ БРАТІВ У БЕСАРАБІЇ.

ЧЕРНІВЦІ. — Продовжується збірка під кличем: Не дайте гинути з голоду нашим українським братам у південній Бесарабії.

ПОСТИШЕВ ДАЛІ НАРІКАЄ.

МОСКВА (Росія). — „Правда" подає останню промову советського диктатора на Україні, Постишева, в якій він знову зазначує, що нема спокою на Україні. Постишев подає, що в минулому році було за словами Постишева таке, що ще далі треба хозів, нищення сільсько-гогосподарських машин, як теж бували часті вбивства советських ударників і передовиків. Положення на Україні під Советами було по словам Постишева таке, що ще далі треба говорити про — горожанську війну на Україні. Постишев каже, що не знає причини тому, бо є для населення робота і вже лекше жити на Україні.

ЗИМА НА УКРАЇНІ.

КИЇВ. — На цілому просторі Східньої України наступила зима. В Києві й Винниці сніги.

СМЕРТЬ УКРАЇНСЬКОГО МАЛЯРЯ.

ЛЬВІВ. — Помер артист-маляр Юрій Магалевський, родом з Придніпрянщини. Від 1920 р. перебував у Галичині й тут малював церкви в Олеську, Сокалі, Раві Руській, Холоєві, Старому Селі, каплицю оо. Редемптористів у Збоїськах, образи до церков у Лаврові, Новому Санчі, Угерську, Стрию і т. д. Залишив багато портретів українських діячів, мальованих ним підчас воєнних походів та підчас еміґрантської скитальщини.

АРЕШТУЮТЬ ПОЛЬСЬКУ МОЛОДЬ.

ВАРШАВА. — Арештовано представників молоді, що брала участь у протижидівських демонстраціях. Високі школи далі замкнені саме через ті демонстрації. Студенти антисеміти далі не хочуть сидіти в школі разом з жидівськими студентами. З інших міст доносять, що там польські студенти далі побивають Жидів.

СВІЙ БІЛЬ — ТО ВІДЧУВАЮТЬ.

ВАРШАВА. — Польська преса нарікає на Чехословаччину, що вона переслідує Поляків, що є чеськими горожанами, і не дозволяє їм на польську мову в школах. Каже, що залізничий робітник Поляк Кіша покінчив життя самогубством, бо не міг перенести того, що його перенесла чеська влада в глиб Чехословаччини за те, що посилав свої діти до польської школи.

НОВІ ОБІЦЯНКИ.

ВАРШАВА. — Новий уряд заповідає, що життя в Польщі стане дешевше, а принаймні подешевів ціна цукру і вугля.

ВІДНОВЛЯЮТЬ СТАРУ АНТАНТУ.

ЛОНДОН. — Британійський уряд повідомив італійського амбасадора, що Англія стане при боці Ліґи Націй, а Франція повідомила Італію, що вона на випадок війни стоятиме по стороні Англії.

ВАЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ.

РИМ. — Італія опинилася в дуже скрутному положенні, бо виходить, що колиб вона заатакувала Англію, то малаб проти себе вже цілком певно Францію, а далі ті держави, що є в Лізі Націй. Супроти того італійська преса змінила цілковито тон супроти Франції, зглядно французького премієра Ляваля. Донедавна писала про нього як „зрадника" італійського народу. А тепер пише, що радіє, що він вдержався при кермі, бо він є щирим приятелем Італії й буде певно старатися на всі лади, щоб довести до ліквідації італійсько-етіопського конфлікту.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА КРАЩІ РОБІТНИЧІ ЮНІЇ

Зовсім несподівано перед американськими робітничими юніями виринуло як питання дня питання за те, як треба орґанізувати робітників для боротьби проти фабрикантів. Справа виринула несподівано через резиґнацію Джана Луиса, предсідника майнерської юнії, зі становища віцепрезидента Американської Федерації Праці та його публичні виступи для пропаґанди ідеї орґанізування робітників на засаді промислів.

Що значить ця боротьба, відомо кождому, що цікавиться боротьбою робітників проти фабрикантів. Іде за те, чи робітникам краще боротися за ліпші умови праці й вищу заплату, коли вони будуть зорґанізовані в робітничі юнії на засаді фахів, чи як вони будуть зорґанізовані на засаді цілих промислів. Коли робітники зорґанізовані на засаді фахів, то кождий фах має осібну юнію, і робітники в одній фабриці належать до ріжних юній. Коли робітники зорґанізовані на засаді промислу, то всі робітники цілого промислу належать до одної юнії.

За питання, котрий спосіб кращий для охорони робітничих інтересів, ішла боротьба вже багато років. Перед останньою конвенцією Американської Федерації Праці заповідали, що вирішить її ця конвенція. Та старі лідери Федерації, видно, хотіли лишити все по старому. Для такого рішення вони знайшли достаточну силу голосів, що потвердила їх становище. Одначе, як тепер показується, таке вирішення справи не є вирішенням, а тільки задушенням справи. За вирішення можна би вважати тільки таке вирішення, яке раз на все усуває питання зпід публичної дебати. До чого доводить партацьке вирішування справи, показується якраз тепер, коли цю справу один з визначніших урядників Федерації Праці ставить публично рубом та за неї думає повести боротьбу перед усім робітництвом краю.

І з його першого виступу на радіо видно, що він має поважні арґументи для своєї поведінки. Він виказує, як старий спосіб орґанізації шкодить робітникам, як він фаворитує фахових робітників на шкоду для нефахових робітників, як він огірчує робітників, як він підриває їх довіря до юнійної орґанізації, як він відводить їх від юнії або заводить у компанійні юнії. Через старий спосіб орґанізації, каже Луис, робітничі юнії не потрафили затвердити здобутків „Найри".

Луис каже, що робітничий рух тепер станув перед поважною крізою. Є заходи й сили, що хочуть його зовсім розбити, як розбито його в Італії й Німеччині.

Якщо американські робітники хочуть уратувати свої орґанізації, вони мусять узятися чимскорше до лікування свого руху з недуги, що може бути смертельною.

Д-р Остап Грицай.

ДУХ ПІМСТИ

III.

В моїй другій з черги статті про еспанського поета Льопе де Веґа мав я вже нагоду вказати на ті твори в нього, які розмальовують нам **чини пімсти,** довершені даними местниками на тих, що якимось ганебним учинком нарушили їх особисту, чи родинну, чи громадянську честь. З цього погляду я подав зміст кількох найвизначніших драматичних творів нашого поета, яких герої виступають здебільша местниками в околі свойого родинного життя і вказав я на те, які незвичайно безоглядні акти розмальованої **тут** пімсти, та проте — якими самозрозумілими видавались вони й поетові і його публиці! А це так тому, бо еспанська — та взагалі романська людина — вважає пімщення кожної заподіяної їй кривди святим обовязком не тільки своєї чести, але і своєї совісти. І це в неї так і без огляду на те, що вона зрештою може бути глибоко релігійна. Яж уже зазначив ось, що Льопе де Веґа був високим духовним достойником і одним з найвизначніших католицьких діячів Еспанії, що як такий написав теж багацько творів чисто релігійного характеру з ціллю закріплювати глибшу релігійність у народі. Та проте саме він став у своїх творах світського характеру одним з найбільш завзятих і послідовних проповідників обовязку пімсти скрізь там, де людина бачить себе покривдженою зі сторони злочинних типів. І **ніде Льопе не повчає нас, що покривджений має свойому ворогові простити, а пімсту лишити Господеві.** І якщо такого підходу до цеї справи придержується поет несхитно й у творах, заснованих на переказах про акти пімсти в такій то і такій родині, то тимбільш пророчисто навчає нас поет ненавидіти і поборювати ворога у своїх драмах, розмальованих на тлі переказів про колишні бої Еспанців з Арабами, що, як відомо, належать до найважніших подій в усьому минулому Еспанії.

Це твори, овіяні справді духом пімсти і лицарської зваги народу, який не спочив доти, доки не прогнав арабського наїзника далеко поза межі своєї прекрасної країни.

Але поки ми приглянемося їм ближче, спитаймо вперед:

Якже воно прийшло до того, що Араби всадовилися в Еспанії?

А от як:

Після того, як Еспанія за часів панування старинного Риму була римською провінцією, вона з розвалом імперії цезарів мусіла боротися з племенами, що переvалювались нею в епоху т. зв. **„мандрівки народів",** і з початком V. ст. після Хр. перейшла під владу народу **Візоготів,** тобто Ґотів Західніх, що після смерти свойого короля Аляріха прийшли сюди з Італії. Панування Візиґотів в Еспанії тревало до початку VIII. ст., а саме до р. **711,** коли то зчинилася халепа, яка мала покінчитись оконечним пораженням візиґотських наїзників, але разом з цим і наступом нових ворогів. Оце ось, як оповдають перекази, тодішній — тобто останній! — король Візиґотів, **Родеріх,** допустився важкого злочину проти Еспанців, знасилувавши доньку еспанського **ґрафа Юліяна,** королівського намісника в місті Себті (тепер **Севта,** пров. Кадіз). Розгніваний ґраф запалавши жадобою пімсти, рішився зчинити загальну ворохобню проти Ґотів, але тому, що в земляків не знайшов відповідної підмоги, покликав на поміч **Арабів** — що саме завоювали були північну Африку — і з їх допомогою військо Родеріха розбите було в пропамятнім бою під **Херес де ля Фронтера** (711). Сам Родеріх притім згинув, але найтраґічніше з усього було те, що Араби після тієї перемоги ані не гадали вертатись до Африки, а, прогнавши решту Ґотів з їх осель, самі осадовилися в Еспанії як наслідники Родеріха у пануванню над переможеною країною. І сиділи вони тут так сильно, що Еспанцям довелось боротися з Арабами цілими століттями, поки змогли с т у п н е в о, відвойовуючи одну частину за одною, відобрати наїзникам увесь край, а врешті примусити його, в р. 1492, покинути еспанську землю назавжди. І саме на тлі отих то боїв з Арабами, — що в Еспанії звались **Маврами**—розмальовував нам Льопе де Веґа свої драми боєвого характеру як своєрідний причинок до незвичайно багатої народньої поезії Еспанії в тій ділянці, де головно т. зв. романци, тобто **історичні думи** на ту тему, належать до найкращого з усього, що має еспанська література.

І до тих то драм нашого поета тепер вертаймось.

З них ось дуже багато основані поетом на щойно згаданих історичних думах Еспанії, між іншим драма „Ель серко де Санта Фе" (облога Ґранади), що взагалі більш лірично-епічна, ніж правильно сценічна. А розмальована тут картина з останніх змагань Еспанців з Маврами в р. 1491. Тоді то ще та частина південної Еспанії, що називається Ґранада, була в руках Маврів, і Еспанці облягали саме її столицю, місто Ґранаду, причім вони мали свій головний обоз у нарочно на те збудованім місті, що звалось Санта Фе (знищене землетрусом в р. 1807). Славні лицарі визначилися притім з одної і з другої сторони: між Маврами незвичайно смілий ватажок Тарфе, а між Еспанцями така слава, як Ґонзальо з Кордови (називаний в історії „Ель ґран Капітан"), один з найславніших полководців Еспанії. Але Тарфе не вдоволяється тим, що він у боях покищо непереможний. Він кохається в гарній Маврійці Аліфі, і щоб їй приподобатися, пририкає визвати до бою трох найхоробріших лицарів Еспанії, повідрубувати їм голови і принести їх Аліфі в дарунку. І він справді вдається в таку боротьбу, але кінець кінців мусить вдоволитися лиш тим, що сам цілий вертається до своїх. Тоді Тарфе намагається визвати Еспанців в інший спосіб: він прикріплює до стіни шатра королеви Ізабелі, серпанок Аліфи, зобиджуючи так володарку Еспанії не лиш як королеву, але й як жінку. Та еспанські лицарі топчуть серпанок Аліфи ногами, а один з них, Фернандо де Пульґар, прикріплює опісля на шатрі Тарфе — листок з молитвою до Богородиці. Колиж це бачить Тарфе, він так розлючується, що привязує той лист до хвоста свойого коня і рушає так проти Еспанців, викликуючи знову найхоробрішого з них до двобою. Та тепер зухвалість Тарфа зчиняє таке обурення між Еспанцями, що вони один наперед одного готуються до бою з Мавром, і **воно прегарно бачити, як тут кожен з них намагається за всяку ціну бути вибраним до останньої розправи з ворогом, начеб це не бій на життя і смерть зі сміливим ворогом, а танець з якоюсь красунею!**

І так укінці вибраний Ґарсіляско де ля Веґа, що стає переможцем над Тарфе і мстить на ньому преважну зневагу. А поет ніби кожним словом кличе до нас:

От дивіться, як треба мститись на ворогах, і радісно посвячуватися за рідний край і навипередки спішити туди, де треба боротися за нього!

Не каже нам Льопе де Веґа ніде:

Любіть своїх ворогів, скоряйтеся їм та годіться з ними. А він був великий католик і знав гаразд усі заповіти Христа.

Отак наш еспанський поет виводить на овид своєї сцени щонайкращі подвиги рідних героїв, і ми пізнаємо їх та вчимося від них **зваги, сміливости й незломности.** Пізнаємо так преславного еспанського героя Сида (Сід), про якого романци великий німецький письменник **Ґердер** — приятель України! — переклав свойого часу на німецьку мову і зробив їх доступними усій Европі (1805). Даліж таких героїв, як Бернардо де ля Карпіо, Пеляхо, Фернандо Ґонзалез, Ґузман „вірний" та ціла низка інших, і не тільки з боїв з Маврами, але і з пропамятної епохи вілкрить, отже т. зв. конкістадорів (від еспанського слова: „конквістадор" — той, що здобуває). Тут же Льопе де Веґа створив прегарну драму **про Христофа Колюмба,** може одну з найкращих драм у скарбниці еспанської літератури. А гарна вона така тому, що наш поет майстерно **розмалював душу ґеніяльної людини, що рветься до великого і нечуваного, і, хоч стрічається скрізь з недовіррям, байдужністю і глумом, то не зражується нічим, а простує до своєї цили з несхитністю і незломністю, якої зрушити в ньому не всилі ніщо.**

А цеж велика краса — ні?

Отак міг би я вам тут навести ще багато подвигів з драм еспанського поета на тему незломности геройських душ та местників, але їх у нього так багато, що всіх не вичерпаєш ніяк. Та про два твори Льопе я ще мушу вам розповісти, а саме про драми: „Ляс донселляс де Сіманкас" та „Ляс фамосас Астуріанас".

Слухайте, **українські читачки!** Це щось для вас. Наголовок першої з них українською мовою **„Дівчата з міста Сіманкас",** а другої **„Славні Астурійки".** Зміст же їх такий:

В першій чуємо про семеро дівчат, що за договором міста Сіманкас з ворогом мають бути віддані Маврам як окуп за те, щоб Маври відступили від дальшої облоги. Це найкращі дівчата того міста, бо Маври дівчат з якимись хибами не принялиб як окуп. Наших семеро знає те гаразд, і от кожна з них — відрубує собі ліву руку, щоб стати так непридатною на бранку для ворога. Вони думають собі: **краще без руки, а на волі, ніж у розкошах у ворога!** І це ніяка фантазія поета, а історична правда, бо є вістки, що коли Маври, захоплені геройством тих дівчат, саме їх хотіли як окуп, то наші геройки зі зброєю в руці примусили начальство до відпору проти Маврів, після чого місто названо на віки вічні „Сіманкас", тобто: „Сіете Манкас" — „семеро без руки" (воно в провінції Валиядолід, над рікою Пізуерґа).

І подібно є у драмі про славні Астурійки. Тут знову в Астурії є так, що сто найкращих жінок мають бути віддані Маврам як воєнний окуп, але й ті жінки є повні непримиримого духа. Вони замісць розпливатися в сльозах та здаватися на ласку, „доленьки" беруть шаблі в руки і зчиняють таку халепу, що Маври вкінці — відступають, а бодрі Астурійки вертаються у славі до своїх батьків і коханців.

От вам і вогнистий дух пімсти, заклятий у твори великого поета Еспанії!

Слава йому!

ПРОЄКТ УТВОРЕННЯ В АНГЛІЇ КАТЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА.

На ширшому засіданню Анґльо-Українського Комітету, яке відбулося 31. жовтня ц. р., вирішено видвигнути перед загал справу заснування при одному з англійських університетів катедри українознавства.

Як довідуємося, професорські круги лондонського університету поставилися до тої справи дуже прихильно, вважаючи, що нова славянська катедра буде цінним добутком для славянського факультету при тому університеті. Тепер існує при лондонському університеті (зглядно при його відділі, Школі Славянських Наук) відділ польський, російський, сербо - хорватський. Відсутність українського відділу дається значно відчувати. Інші світові університети вже починають у себе заводити українські катедри, або лекції з українознавства.

Комітет постановив негайно занятися підготовною працею, заснувавши для тої цілі окремий субкомітет, який перебере на себе завдання поведення цілої акції. Він мав би підготовити головно фінансову сторону будучої української катедри, перевести переговори з університетами та звернутися до англійського наукового світа за піддержкою.

Університети в Англії удержуються в більшості не з державних фондів, але головно приватними записами і дотаціями. Такими науковими меценатами є по більшій части приватні особи, а в деяких випадках чужинецькі уряди, які дбають про те, щоб важніші анґлійські університети мали катедри їхньої історії та літератури. Саме тепер ведуться переговори між сенатом лондонського університету й угорським урядом в справі креування мадярської катедри при тому університеті. Тому, що Українці не мають власного уряду, який пофінансував би заснування й удержання катедри в Лондоні, то придбанням фондів на ту ціль хоче зайнятись Анґльо-Український Комітет у Лондоні. Коли буде зібрана така сума, що заґарантує існування відділу на два перші роки тоді визначиться реченець його отворення. Спершу буде заснована бібліотека та буде запрошений лектор української історії й літератури, а зчасом, коли відділ розростеться, переміниться лекторство на професуру. — (Укбюро, Лондон).

Курт. Мінцер.

БАТЬКО

Ніколи, думаю, не стрічав я вищої, жертвеннішої, святішої любови, як тоді, в ту бурхливу ніч у нічному льокалю. Багато часу проминуло відтоді, а всетаки, скільки разів говориться про докази й жертви любови, я мушу згадувати того старого чоловіка, що в свойому кельнерському фраку, з серветкою під пахою, здавався наче не з цього світа.

Це було тоді, коли я в балевій салі „Червоного Соловія" грав на фортепяні, від осьмої години вечором до третьої години ранку, часто навіть поза дозволені години, як часом якийсь багатий гуляка сипнув грішми.

Я був щойно від кількох днів там, коли впав мені в око старий кельнер, що тільки з напруженням усіх своїх сил виконував свою службу. Він мусів бути хорий, немічний, мелянхолік; найменше відерце з ледом він двигав як величезний тягар. Піт покривав його чоло й часто бачив я, як спирався на стіну, заєдно стараючись укрити своє безсилля перед товаришами й гістьми. Він мусів берегтися, щоб не втратити своєї посади. Дівчата, що танцювали в льокалю, кликали на нього „Таточку!" Привітно, без злоби, жартівливо. Тільки одна червоноволоса, вже не молода, але гарна, наче його не терпіла.

Я чув, як вона говорила раз до свого гостя, що замовляв вино: „Тільки не того старого. Заклич котрогось іншого кельнера!" Мені це видалося занадто брутальне й грубе.

Це було тої самої ночі, коли я побачив у нашій ґардеробі старого кельнера, як він виснажений опустився на крісло. Я приніс коняк, притягнув старого до отвертого вікна й потім завів його до дому. Він ледви говорив, але подякував мені щиро й від того часу він мав для мене завсіди погідний погляд, а коли подавав мені щонебудь на естраду, робив це з виімково привітною усмішкою.

Я проводив його потім частіше, а хоч прочував якусь траґедію, я не відважувався його про щонебудь запитати. Одного разу, це було біля шестої години ранку, я вперся запровадтии його, цілком уже виснаженого, до дому. Кімната, в якій він мешкав, не подібна була до людського житла. Це був закуток на стриху, хоч його заробіток міг йому позволити на краще помешкання. Він завважив моє здивування й сказав мені таємничо: „Так, я щаджу, я мушу щадити для своєї дитини".

І так начеб ті слова були ключем до його серця, його язик розвязався й він оповів мені, в своїй злиденній буді на піддашу свою траґедію. „Бачили ви, пане артисте, цю гарну дівчину, з коротким червоним волоссям? Напевно. Вона найсміливіша, найкрикливіша з усіх. Це моя дочка... Так, моя дочка, що не хоче про мене нічого знати. Я є тут кельнером тільки на те, щоб могти її бачити, щоби бути біля неї близько, щоб чути її голос. Але вона вдає, ніби мене не знає, й ніхто навіть не припускає, що я її батько... Як це сталося? Хіба я знаю? Двацять пять літ була вона моєю доброю чесною порядною дитиною: потім закохалася в якомусь шофері. Це був гарний, але недобрий хлопчисько. Він її кинув. І з того почалося. Не знаю, з пустоти чи з муки, вона пішла на танечницю, перестала працювати, найняла собі кімнату... Мій Боже, коли я раз їй докоряв, нагадував їй маму, тоді вона попросту втекла від мене, без слова прощання... Багато часу проминуло поки я її відшукав. Я продавав ночами сірники й одного разу зустрів її з якимсь паном. Я пішов за ними й від того часу вже не спускав її з ока. Я люблю її ще дужче як передтим й тільки жду, коли вона отямиться й вернеться. Бо нарешті вона мусить"...

Від тої ночі ми стали приятелями: старий кельнер і я молодий музикант. З багатьома, багатьома подробицями оповідав він мені свою історію і я дивився на червоноволосу дівчину зі співчуттям. Справді, з трицяти дівчат, що були в тому льокалю, вона була найкрикливіша. Але хто знав, як там виглядало в її серцю?

А потім прийшла та незабутня ніч. До „Червоного Соловія" впала банда чужинців; молоді люди з Балкану, бліді, червоноволосі, гарні й стрункі, повні найсоковитшого життя. Шампан лився струями — навіть для нас, музикантів; і небаром цілий льокаль заходив ходором. Найдикше заховувалася червоноволоса дочка кельнера: її волосся палало, її бліде тіло фосфоризувало, вона співала сороміцькі тексти до мельодій, що ми їх грали. Її кавалер був найкращий і наймолодший між гостями. Вони започали бакхічний танок, у якому тіла мужчин і дівчат сплелися в один пяний, крикливий клубок. Нараз молодий красунь зверещав: „Мій портфель! Мені вкрали портфель! Замикайте двері! Ловіть злодійку!"

Повстало жахливе замішання, крик і біготня. Старий кельнер, опершись на мій фортепян, приглядався. Тепер я побачив, як біля нього станула його дочка. „Дай тут!", шепнув до неї. Він прочував, він знав усе. Вона встромила йому портфель за пазуху. Ніхто цього не бачив, тільки я.

Втім нагла тишина. На салі зявилися поліційні агенти. Показали свої відзнаки й почали заводити порядок. Усі дівчата мусять бути провевідовані. Але обікрадений кричав: „Це може бути тільки моя танечниця! Обшукайте її, ловіть її! Де вона?"

Нараз станула вона сама, прибита. Може вона, тронута добрим духом, хотіла признатись. Але поки до неї звернулися з запитом, поки вона могла щось сказати, виступив старий кельнер і сказав тико: „Не чіпайте нікого, це я вкрав. Ось вам портфель. У ньому не бракує нічого"...

Не помогло нічого, що молодий чоловік був задоволений й просив, щоб не робити зі справи крику. Агенти відвели старого. Дівчина не ворухнулася. Щойно тоді, коли він, не глянувши на неї, вийшов з агентами, вона впала полумертва на підлогу.

Товаришки занесли її до ґардероби.

Але її батько тої самої ночі повісився в своїй келії. На шлийках, що йому колись, у щасливих часах, гачкувала його дочка. Він залишив мені листа, писаного олівцем на платничому бльоку. А на кінці написав тремтячою рукою: „Скажіть їй, щоб вона була добра й чесна. Бо вже не буде нікого, що ратував би її, коли вона помилиться".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Амстердам, Н. Й. — До Листопадової збірки додати: Д. Котянський $1 на інвалідів і А. М. Ковальчук $1 на політичних вязнів.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

МОДНЕ ІМЯ.

У спискі новоженців на стовпцях „товариських новинок" в американських ґазетах фіґурувало імя одного новоженця, що на перше, хрестне, імя називався Пуласький, а на друге імя, назвище, Смит.

Проти вживання імени Пуласького за хрестне імя не можна нічого мати. Адже багато Муринів в Америці вживає за хрестне імя Вашинґтона й Линкольна. Кому це подобається, може назватися не тільки Пуласкі, але й Пуласкі Бридж (міст ім. Пуласького).

Тільки як звязати з собою Пуласкі й Смит, то нагадує російську поговірку про мішанину Жида з соловієм.

НЕБЕЗПЕЧНІ ЗЛОЧИНЦІ.

Дж. Едгар Гувер, директор федерального бюра інвестиґації у Вашингтоні, виказує, що з „поважних" злочинців в Америці тільки не цілих 7 процентів належать до жіночого пола.

Цей потішний для жінок факт Гувер негайно примастив іншим фактом, кажучи, що, не зважаючи на те, що жінок так мало між злочинцями, як уже яка жінка пуститься на дорогу злочину, то вона багато лютша від чоловіка.

На кожду сотку жінок, арештованих за злочини, 9 жінок обвинувачено за бажання вбити, а на кожду сотку арештованих чоловіків обвинувачено за це тільки 8 чоловіків.

ПІДЛИЗУЄТЬСЯ ВІДЕНЬ.

З Відня телеґрафують про те, що в національнім чеськім театрі в Братиславі ставили большевицьку проґандистичну оперу „Лейді Мекбет з Мзенска".

Що мало на цілі доносити про це з Відня? Сказати, дивіться, Американці, ми не такі большевики, як ті Чехи?

ПІДЛИЗУЄТЬСЯ МОСКВА.

Телеґрафують рівночасно з Москви, що в большевицькій Росії шириться культ великого англійського драматурґа Шекспіра. У Москві відбувається триденна Шекспірівська конференція. Сто чільних критиків беруть у ній участь. В театрах ставлять залюбки драми Шекспіра. За твори Шекспіра ведеться в ґазетах завзята дискусія, в котрій бере навіть участь пані Літвінова, жінка большевицького комісаря заграничних справ.

Що за честь для Шекспіра! І що за честь для Анґлійців, що видали з себе такого великого драматурґа, що про нього говорить навіть жінка большевицького комісаря!

ПІДЛИЗУЄТЬСЯ ВАРШАВА.

Акт обвинувачення проти українських революціонерів, поставлених на суд у Варшаві, звертає на себе увагу польськими урядовими мудруваннями про заграничну допомогу українському революційному рухові.

Каже акт обвинувачення, що цей рух піддержує Литва. Відомо, Литва вперше добилася цеї чести. Давніше польські акти обвинувачення українських революціонерів вказували на інші держави. Найдавніше говорили про Росію. Оборонці українських революціонерів мусіли спеціяльно доказувати на суді, що український революційний рух не має ніякої допомоги від Росії, бо він звертається таксамо ворожо до Росії, як до Польщі. Польща на це не дивилась, бо їй було вигідно промовляти до антибольшевицького сентименту.

Скінчилося вказування на Москву аж тоді, як польський уряд побратався з московськими большевиками. Стали тоді польські акти обвинувачення на процесах українських революціонерів показувати на Німеччину. Відомо, польські політики підлабузнювалися до антинімецьких настроїв, що ще покутували з воєнних часів у краях аліянтів. Але погодилася нарешті Польща з Німеччиною, і вже нині про підпомогу Німеччини польські акти обвинувачення мовчать. Нині говориться про Литву. І хто нині повірить тим, що стільки разів були приловлені на брехні?

ВИЩІ ІДЕАЛИ?

Сенфорд Вейтс, директор вязничного бюра у Вашинґтоні, подає, що злочинці, що тепер відсиджують кару в тюрмі Алькатрас, почали займатися вищими справами...

Багато з них саме записалося на кореспонденційні курси в Каліфорнійськім університеті. По інших тюрмах арештанти теж взялися за студії. Вчаться анґлійської мови, стенографії, писання на машині, математики й торговельного права.

Скільки в цьому охоти справді навчитися чогось, потрібного для життя, а скільки бажання показатися, що ось то, мовляв, і я в університеті вчився?

НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ.

Цікаво, що охочі до науки вязні беруться між іншим умови, котру вона знає.

Це могло би декому видаватися зайвим. Пощо людині вчитися рідної мови, себто мови, котру він знає.

Та що навчання мови на щось придасться, видно хочби з того, що проф. Іван Огієнко, що видає місячник „Рідна Мова", писав колись на першій сторінці під наголовком свого місячника: „Редакція не відповідає на листи й вертає рукописи лише тоді, коли на те долучено відповідного поштового значка", а потім під протестами читачів цю фразу „долучено відповідного поштового значка" зняв.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за скоре виплачення мені посмертного по моїй жінці Варварі. Також дякую членам нашого братства Р. Пр. Богородиці, знайомим і незнайомим, котрі взяли часть у похороні і відпровадили тлінні останки на вічний спочинок.

Еміліян Скородинський.

Я, нижче підписаний член 154 від. У. Н. Союза в Ґлен Лайон, Па., складаю сердечну подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котра стала мені великою помічю у моїй недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Михайло Чапрацький.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Памяті примірного громадянина.

В першу річницю смерти бл. п. Івана Тураша хочу пригадати місцевим українським громадянам, як примірно покійний жив і працював на українськім народнім полі. Я знав покійного головно з його громадської діяльности в Центральнім Комітеті міста Ню Йорку. Покійний все мав час на те, щоби брати участь в наших виставах чи концертах та допомагав своєю активністю тим орґанізаціям, які вели свою орґанізаційну працю згідно з принципами української національної ідеї. Загально придивившись життю покійного Івана Тураша, бачимо в нім доброго чоловіка для його дружини, благого і примірного батька для своїх дітей і особливо доброго, чесного та невтомного працівника для добра і освободження любої йому України. Коли була потреба, щоб покійний давав свої услуги для народньої справи, він ніколи не відказувався. Навіть і тоді, коли вже відчував брак доброго здоровля. Одного разу я звернув увагу покійному на його здоровля, на що дістав я таку відповідь: „Так, це все добре і потрібне для мого здоровля, що ви надмінили, але мої обовязки мені не позволяють оставити родину без засобів до життя і йти на відпочинок".

Мені також здається, що кожний чоловік має памятати в першу чергу на обовязки супроти своєї родини, свого народу і свого звання. Він не має відходити, полишаючи йому повірених без засобів і забезпечення. Знаючи про те, покійний не відходив з поля активности, не лишав обовязків супроти своєї родини і свого народу невиконаними. Він стояв на стійці життєвих обовязків до останніх днів свого життя.

Так повинна жити кожна чесна й ідейна людина, знаючи, що їй не вільно відходити з поля активности, полишити родину і нарід на судьбу припадку. Тому саме покійний Іван Тураш заслужив собі сповненням своїх обовязків, щоб його помянути „не злим тихим словом".

Покійний Іван Тураш приїхав до Америки 1907 року, з села Ходачкова Малого, пов. Тернопіль, Галичина. Вмер 19. листопада 1934 р.

М. С.

ДЖОЛІЄТ, ІЛЛ.

Українське мистецтво на виставі.

Звичайно підчас зимового сезону відбуваються всякі вистави по ріжних містах. І в нашому Джолієті буде „Hobby Show" від 2—7 грудня ц. р., де будуть виставлені збірки місцевих колекторів. До участи приняли і нас, та на нашу збірку призначили окрему будку. Подаємо до загального відома Українців у Джолієт і околиці, щоби відвідали цю виставу, яка буде міститися в „Dinet's Store Building", Cass St. На виставі будуть виставлені гуцульські вироби старинні і новіщі, вишивки, українські марки і багато інших річей.

Осип Кочан.

УКРАЇНЕЦЬ-ВИНАХІДНИК З XVIII В.

Большевицька преса опублікувала недавно документи про винахід першого механічного воза в Росії. Винахідником його був Українець, засланий з України в Московщину на каторгу. В протоколах московського сенату з 1752. р. читаємо між іншим таке:

До канцелярії сенату вплинуло донесення, що нижнє-городський ґубернатор перевів допит арештанта Леонтія Шамшуренка, Малороса, що відбуває покуту в яранському повіті. Він заявив, що може виробити віз, який буде рухатися без коней та возитиме двох людей. Машина може перебути довгу дорогу й рухатись не тільки по рівному місці, але й спинатися вгору. Щоб виконати такий віз, треба три місяці часу, а обійдеться він не дорожче трицятьох рублів.

Шамшуренка вже знав сенат як винахідника. Вже перед кількома роками збудував він складну, машинову підойму (журавель), якою витягнуто велитенський дзвін на одну з московських дзвіниць. Тому то сенат позволив окремим указом привезти арештанта до Москви, де йому відведено відповідну робітню з приборами, назначено харч і платню по 5 копійок на день.

Що сталося з винаходом Шамшуренка — невідомо. В сенатських актах не збереглися рисунки його „авта", але одна з записок з 1-го листопада 1752. р. каже, що „Шамшуренко виробив віз-самохід, що його обслуговує двох людей". У квітні 1753. р. сенат зарядив видачу Шамшуренкові нагороди у висоті 50 рублів сріблом.

За якийсь час Шамшуренко повідомив сенат про свій новий винахід, яким були самогонні сани, порушувані якимсь спеціяльним, ближче невідомим апаратом. За цей апарат заплачено Шамшуренкові 130 рублів.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СВЯТОЧНІ ДАРУНКИ.

В Америці, а то і по інших краях, є звичай, що підчас Різдвяних Свят знайомі обмінюються дарунками, а в родині то вже обовязково кождому дають якийсь даруночок, чим справляють собі взаїмно велику приємність.

Той гарний звичай поширився тут і між нашими людьми. Тому з надходячими святами хочу подати декілька порад, які дарунки підібрати для дітей, жінок чи чоловіків. Кождий бажає зробити милу несподіванку своїм хатним, а то і дальшій родині чи приятелям, та купує якісь дрібнички, за які часом і добре треба заплатити. Кажуть, що буцімто перед святами все дешевше, але воно в дійсности так не є. Бо це все дешевше, то тандита, що лише приманює око, а користи з того майже ніякої. Звичайно для дітей купують якісь забавочки, що за кілька днів їх вже нема, бо поломляться, та солодщі, що лише псують суби і шлунок. А багато певно і не подумають над тим, яку приємність могли би зробити своїм дітям, якби замовили для них який журналик чи купили гарну книжечку в своїй рідній мові. От наприклад „Світ Дитини", що виходить раз на місяць і коштує на рік всього одного доляра (адреса: "SWIT DYTYNY", LWOW, ZIMOROWYCZA 3, EAST GALICIA, POLAND). Або „Діточу Бібліотеку" (адреса та сама, що до Світика). Це дуже гарні та цікаві книжечки. Виходять по одній кожного місяця і коштують на рік півтора доляра.

А може дехто бажав би замовити діточкам знов інший прекрасний журналик, що називається „Дзвіночок" і також виходить раз на місяць та коштує одного доляра на рік (адреса: "DZWINOCZOK", LWOW, RUSKA 18, EAST GALICIA, POLAND).

Можливо, що дехто і не знає, скільки то цікавих і гарних книжечок для дітей друкують в краю і що можна їх купити за кільканацять центів. А гроші тепер дуже легко туди пересилати через почту як "MONEY ORDER". Оплата пересилки дуже мала, бо від 1 до 10 долярів коштує лише 10 центів. Чиж не краще купити дітям на святочний дарунок цікаву книжечку або замовити гарний журналик, що приходитиме кожнього місяця та буде пригадувати той милий даруночок від дорогих родичів чи свояків і принесе ще велику користь, бо є там багато дечого цікавого для дітей, а то і для старших?

Та і для жінок можна зробити неабияку несподіванку, коли хто потайки замовить для них от наприклад цікаву жіночу ґазетку „Жіноча Доля", що виходить два рази на місяць і коштує два доляри на рік (адреса: "ZINOCZA DOLA", KOLOMYJA, ZAMKOWA 37, EAST GALICIA, POLAND), чи то надзвичайно цінний для жінок журнал моди і домашнього господарства „Нова Хата", що виходить також два рази на місяць і коштує три доляри на рік (адреса: "NOWA CHATA", LWOW, RYNOK 39, EAST GALICIA, POLAND). Чоловіки часто не знають, що це значить для жінки мати такий журнал в хаті: Там крім моди знайде вона всякі поради, прекрасні ріжні робітки і взори, куховарські приписи та буде могти потім приладжувати своєрідні присмаки. Мій чоловік дуже вдоволений, що обдаровує мене такими дарунками (та я і йому роблю такі несподіванки), бо з цього не лише мені користь, але і йому. Читаючи такі журнали, я набрала життєвої практики та навчилася ощадности, так потрібної в теперішних часах. Ще не можу оминути того, щоби не похвалитися, що я виграла прекрасний великий гуцульський килим як першу нагороду за точне плачення передплати за журнал „Нову Хату". Багато нагород призначують вони для своїх передплатниць кождого року. Може в наступнім році якраз таке щастя буде сприяти котрійсь новій передплатниці в Америці, якій чоловік замовить жірнал „Нову Хату" як святочний дарунок. А може ще котрий з чоловіків захоче замовити для своєї дружини дуже цікавий жіночий часопис „Жінка", що то цього року зачав виходити, також двотижневик (адреса: "ZINKA", LWOW, SYKSTUSKA 44, EAST GALICIA, POLAND).

Тепер і до вас, жінки, слово. Подбайте і ви про гарні святочні несподіванки для ваших чоловіків та замовте їм от такий журнал, як „Життя і Знання", де є всякі найцікавіші наукові відомости з цілого світа, а при цьому і ви, жінки, багато скористаєте, коли будете мати в хаті такий журнал. Виходить раз на місяць і коштує три доляри на рік (адреса: "PROSWITA", LWOW, RYNOK 10, EAST GALICIA, POLAND). Знову дуже дорогий для нас журнал є „Літопис Червоної Калини", в якім подають описи та подвиги наших борців, що віддали своє життя за волю України. Там ваші чоловіки, а то і ви, знайдете точні описи ріжних подій з визвольної боротьби. Виходить також раз на місяць і коштує три доляри на рік (адреса: "CZERWONA KALYNA", LWOW, RUSKA 18, EAST GALICIA, POLAND). Це видавництво випускає дуже багато цікавих книжок та продає їх по низьких цінах. З таких книжок булиб справді гарні святочні дарунки.

А може котрий з ваших чоловіків любить збирати почтові марки (так як мій, що дуже любить цей спорт і збирає передовсім українські марки та має вже велику колекцію). Не маєте поняття, скільки є ріжнородности в українських марках. Можна подивляти, що за такий короткий час існування нашої держави було стільки випусків марок. Отже як котрої чоловік любується в тім спорті (або можете його намовити до того, то буде більше триматися хати), то замовте йому журнал „Український Філятеліст" (адреса: THE UKRAINIAN PHILATELIST, WIEN XVIII, Gersthoferstrasse Nr. 138/8, Austria). Передплата коштує одного доляра на рік.

При кінці ще одна порада: Здається мені, що як хто з вас купить на святочний дарунок своїм рідним чи знайомим Книгу Знання „Загальну Українську Енциклопедію", що вже вийшла в цілости (три великі томи), то тим зробить найбільшу приємність, бо там знайдете відомости про всіх і все.

Використайте цих кілька моїх порад, а буде з цього подвійна користь, бо справите милу несподіванку своїм і піддержите українські видавництва.

Анастасія Сімків-Кочан,
Joliet, Ill.

М. Костишин.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Гай, гай! Чиж мало див у світі?
На власні очи їх узриш,
Як лише добре схочеш бачить
І шлях життєвий прослідиш.
Народ лукавий, страх лукавий,
Мабуть в захланности упивсь.
Кругом байдужність, самолюбство,
Люд у мамону залюбивсь.
Тут брат заріже свого брата,
Хоч зна, що кара не мине.
На батька син підійме руку,
В тюрму друг друга зажене.
А як в недолю хтось попаде,
Як в ній багато має страт,
В той час за нього всі забудуть,
Погордять ним сестра і брат.
От так пливе життя буденне,
Нидіє, вяне на очах,
Бо так лукава доля хоче,
Тому лукавий стелить шлях.

МЕДИЦИНА У СТАРИННИХ ГРЕКІВ.

Як люди лікувалися тому 2000 літ. — Ескуляп і його святиня. — На чому основувалося лікування.

У мітольоґії старинних Греків є чимало цікавих оповідань, які часто такі правдоподібні, що нам здається, наче вони справді відбулися. Так м. і. є міт про те, як грецький бог Зевес громом убив Ескуляпа, бога здоровля. Ескуляп мусів умерти лише тому, бо занадто багато знав про здоровля та лікування людей. Він був сином бога Апольона й німфи Короніди.

Зевес убив Ескуляпа, щоб його покарати за надлюдське знання медицини. Старинні Греки та Римляни однаково поважали Ескуляпа як батька старої медицини. У Греції культ бога здоровля Ескуляпа був великий. Святиня Епідавр, себто святиня бога здоровля Ескуляпа, була на найвищому щаблі розвитку в 5. і 6. столітті перед Христом. Священики цієї святині були — на думку Греків — Ескуляпові представники на землі, що одинокo мали право лікувати людей.

Священики були свідомі своєї сили та впливу. Лікарі-священики, Ескуляпові слуги, ділилися на три групи: 1) ці, що лікують хорих (це була найвища ранга), 2) ті, що пильнували „вогню здоровля" і 3) слуги в святині Ескуляпа.

До інвентаря цієї святині належали дивні річи: собаки та вужі. Псам приписували силу, що можуть перешкодити пошестям, а вужі були символом самого бога здоровля. Вони берегли всіх медичних тайн, якими Ескуляп умів лікувати недуги.

Багатші люди, що приходили до святині Епідавр, щоб знайти лік на свій біль, приносили для святині найдорожчі дарунки. Бідні хорі приносили для святині невеличкі статуї та образи, на яких звичайно був зображений орган хорого: палець, нога, серце і т. д.

Кожний хорий, заки ступив у святиню, мусів викупатися та вичистити собі одежу. Після того мусів цілими днями постити та брати участь в обрядах. Щойно після такої проби міг станути перед священиком-лікарем. Окремі священики тяжче хорого після сну питалися, що йому снилося. Це, що хорим снилося, вважали лікарі мірoдатним для його недуги й лікування.

Театрально відбувалася сама стріча лікаря з хорим. Лікар міг відвідати хорого лише в лівсутінку, в перших вечірних годинах. Всі священики носили одежу, яку, як вірили, носив бог Ескуляп, а звичайно провожали їх дві доглядачки Епідавровoї святині. Ці дві доглядачки представляли Ескуляпову жінку Телесфору та його одиначку Гиґіею.

Та, не зважаючи на цю театральність, Ескуляпові священики були добрі лікарі й давали хорим добрі ліки. І так вони як ліки уживали: ріжні масти, порошки, полин, ріжні зілля, оцет, часник, лабан, мід і інші народні ліки, які й до нині вдержалися.

Самособою, що вживання тих ліків основувалося на довголітньому досвіді, а не на якійсь науковій підставі.

Ескуляпові священики-лікарі на випадок потреби виконували також хірургічні операції і вони їм у більшості вдавалися. І тут їм помагав довголітній досвід, що переходив із покоління на покоління.

ЕТІОПСЬКІ ТИТУЛИ.

Етіопці мають для своїх значних громадян і політичних та громадянських мужів ріжні титули, що для чужинецького вуха якось дивно звучать. Доволі часто можемо тепер читати в часописах, у звязку з етіопсько-італійською війною, етіопські титули, як нпр. „багас", „деджаз", „деджазмач" і інші.

Багас це звичайний етіопський старшина нижчої ранґи. Деджаз це вже трохи більший пан. Він є адміністраційним шефом одної етіопської провінції, а деджазмач це цивільний губернатор більшої провінції.

Багамбара, це дорадник на етіопському цісарському дворі. Баджиронда це особа, що завідує державними грішми й тому мусить це бути дуже довірлива особа, звичайно цісарів любимець. Фітаорарі називаються команданти передних стеж, що тепер борються проти італійського війська в Етіопії.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

Український хор міста Шікаґо на програмі „Нешенел Бродкестінґ".

Чимало є в нас працюючих громад і організацій на культурному полі по всіх закутках Злучених Держав і Канади. Одначе праця їх не є плянова і не повязана в одну цілість в такий спосіб, щоб увесь загал знав, коли і що робиться. Маю на увазі музичні та хорові виступи на більших радіових станціях. Покищо появляються в пресі тільки коротенькі оголошення про декоторі такі виступи, але поважних розвідок на того роду теми є дуже мало. Це якраз заставило мене поділитись милою вісткою, що Нешенел Бродкестінґ Ко. запросила український хор міста Шікаґо на радіовий виступ на день 5-го грудня ц. р., від 7:30 до 8-мої вечором.

В програму входять українські й англійські пісні, а надавана буде через Нешенел Бродкестінґ зі стації W.L.S., Шікаґо.

Український Хор як культурна орґанізація є відома в центральних стейтах. А хто ще не чув про його працю, пізнає її тепер, коли почує цей концерт. Та в мене на думці ось що:

По таких виступах на радіо слухаюча публика повинна подбати, щоби таких виступів було більше. Це можна осягнути, коли ми присвятимо цій справі хвилю часу і почтовий значок.

Тому кожний, що прочитає ці рядки і вислухає цей виступ на радіо й інші такого роду виступи, хай негайно напише до стації слово подяки за програму. А з цього буде той результат, що такі виступи будуть частіші, а наші критики матимуть нагоду заявити до нашої преси свої завваги.

Вірю, що читачі поділяють мої погляди, та що такі виступи матимуть для нас цінну вартість культурної праці.

Що американська публика цінить наші хорові організації, хай послужить лист учительки з стейту Айова до Українського Хору, котрий звучить: „Повідоміть нас, коли буде Ваш Концерт; бо щоби почути Вас, ще раз, ми все готові їхати шістьсот миль". Авторка згаданого листа чула цей хор на концерті хорів цього літа.

Автім, чи є ще щось інше, що моглоб заглянути так скоро й легко в кожду хатину української родини, як українська пісня, несена на хвилях радія?

Дмитро Максимюк.

У лікаря.

— Пане докторе, мені все здається, наче б я мав собі зробити смерть. Що маю робити?
— Оставте це лише мені!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МІЛІЯРДОВА ЧАСТИНА ГРАМА.

(УП) Міліярдова частина грама — це маса, яку практично важко собі уявити. Але факт, що щось таке існує і що до того в практичному житті ще й ролю відіграє, остається незаперечений. Іде про хемію.

Свого часу шведський фізикохемік Сванте Арeніюс оцінював скількість золота в морській воді на 8 міліярдів тон, або на 6 міліграмів на тону води. В 1920 році німецький хемік Габер рішивсь використати цей факт і розробити практичну методу добування золота з води. Він таксамо, як свого часу придумав спосіб фабрикації штучних азотових сполучень, і тимсамим звільнив Німеччину від ввозу чілійської салітри для фабрикації вибухових річовин, рішив добувати з морської води золото і помогти Німеччині сплатити воєнні репарації. До 1928 року робив Габер ріжні експерименти. Так захопила його і смерть в минулому році. Його співробітник Еніке має оголосити друком висліди його праці. При праці показалось, що скількість золота в воді є значно менша, як це думалось, бо вона важиться від 0.04 до 0.008 міліграма на тону води, в залежності, звідки та вода походить. Аналіза виказала, що найбільше розпущеного золота має вода Північного Ледового моря. Способу, як те золото добувати, ще не знайдено. Але праці Габера мають своє інше значіння, бо вони почали хемічний аналізі нову добу аналізи дуже маленьких скількостей. Відкриті в воді скількости золота розглядали учені, бо виникла думка, що така скількість золота може походити не якраз з води, а з посудини, з якою працюється. Відомо, що нема вільного від золота металю і що навіть повітря і порох мають в собі домішки золота в дуже малих скількостях. Проте Габерові вдалось відкрити методи праці, якими він фотохемічним, згл. мікрофотометричним способом виказував присутність навіть такої малої скількости золота в якійсь річовині, як одна міліярдова частина грама. При тому точність доходила до 3% відхилення в один чи другий бік. Це і був початок нової доби в хемії.

МУСОЛІНІ ПРОПАҐУЄ ВЕҐЕТЕРІЯНІЗМ.

Мусоліні рано їсть порцію овочів і пє філіжанку кави. Вподудне їсть зупу й порцію овочів. Вечором перед спанням їсть знову овочі. Це щоденна дієта дуче, яку подеколи доповнює порцією риби. Мяса не їсть ніколи.

„Гай лайф".

Графиня серед ночі прикликала лікаря. Небаром лікар прийшов.
— Пані мене кликали?
— Так, пане докторе. Я достала тому годину сильний атак кашлю. Ганусю, — кажe до покоївки — ану но закашляй панові доктoрові так, як передтим!

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (40)

Як чужинець остеріг його про банду злочинців, Джері Джовнс ніколи й не подумав, що провідником цієї банди є його власний „бос", Борис Ґарето. Учений почав дякувати, але чужинець, що вбив льва, підскочив угору на дерево й пропав серед дерев.

Здивований Томі дивився за ним услід. „Ось вам справжній чоловік", він сказав з подивом. Потім він звернувся до трясучогося начальника чорних, котрий зі страху аж стратив мову: „Хто це такий? Ти його знаєш?" Тобанґа кивнув головою: „Це, бвана, був Тарзан".

На другий день виправа стала далі посуватися лісом у напрямі до гір Ґеназ.. Тарзан тимчасом ішов далі, надармо шукаючи сліду Бориса Ґарета і його банди... А Ґарето, безпечний у своїй гірській твердині, нетерпеливо виждав прибуття геольоґа, що мав розкрити йому тайну Чортівського Світла.

„Але для лейді Бет Барклі, що впала в руки дивного племени почитачів Баала, цей горіючий стовп був радше безпосередньою небезпекою ніж великою тайною. Вона бачила, що йому приношено в жертву людей, і думала, що і її жде щось подібне, і то вже дуже скоро.